

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

M. Fabii Quintiliani Institutionum Oratoriarum Libri Duodecim

Summa diligentia ad fidem vetustissimorum codicum recogniti ac restituti

M. Fab. Quintiliani Declamationes Undeviginti. M. Fabii Avi Et Calpurnii
Flacci Declamationes. Auctoris Incerti Dialogus De causis corruptae
Eloquentiae - Cvm Variorum Notis

Quintilianus, Marcus Fabius

Lugd. Batav. ; Roterodami, 1665

XI. Dives accusatus prodicionis. Pro divite contra pauperem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12889

DECLAMATIO XI.
DIVES ACCUSATUS PRODITIONIS.

ARGUMENTUM.

Pauper & dives inimici, utrique terni liberi. Bellum incidit civitati. Dives dux creatus, profectus est in castra. Rumor ortus est, ab eo prodi rempublicam. Processit pauper in concionem, & accusavit divitem prodicionis. Absente eo populus lapidibus liberos ejus occidit. Reversus dives est victor à bello. Petit ad supplicium filios pauperis. Pater se offert. Contradicit dives. Erant enim leges, ut proditor morte puniretur, & calumniator idem pateretur quod reus, si convictus esset.

PRO DIVITE CONTRA PAUPEREM.

EXPECTAVERAM quidem, ut de inimici mei supplicio non quæreretur; nec me decipi posse credideram in ultione, quam mihi debeat civitas tam liberi doloris: sed quatenus eò malorum novitate perveni, ut in vindicta primùm mea consulere leges ac jura velletis, quæso ne quis prodesse pauperi velit, quòd nec defendi potest sine genere poenæ. Plus meretur pati homo, qui (si ipsi creditis) debet occidi. Hoc est quinimo, judices, quod super omnes calamitates meas ferre non possum: videtur sibi satis vixisse pauper, postquam occidit liberos meos. Operæ precium putat coram impatientia mea felicem consummare patrem, & gaudiorum suorum satietati hoc quoque adjicit, ut orbitatem meam liberis suis relinquat. Fidem vestram, judices, ne pereat quod ultioni meæ contingit bonus pater. Actum erat de solatiis meis, si liberos suos pauper mallet occidi. Illud plane, judices, etiam in hac pauperis impudentia miror, liberos meos pudore deceptæ civitatis occidit, deinde me crudelem vocat. Parvulos suos ostendit, allegat, tanquam non ego potius querar hoc de quoquam patre fieri: nec intelligit quantum debeat ad impatientiam nostri doloris accedere, si passus sum quod & in ultione miserum est. Facinus est, judices, quenquam

K 4

cala-

I Pudore deceptæ civitatis.] Infra: & erubescens circa me populi timida solatia. An potius, furore. Gronovius.

calamitatum suarum invidiam pati. Sic ultionem meam debetis aspicere, tanquam & liberos suos pauper occiderit. Nec me fallit, iudices, plerosque credere, callidissimum pauperem nec mori velle, & hoc quod nudat jugulum, pectus opponit, artes esse pro vita. Sed ego illum non credo mentiri, ego qui scio quid maluissem. Nunquam hoc adversus nos excogitasset, nisi impatientissimus pater: & hanc pœnæ meæ suppliciorumque novitatem de sua pietate commentus est. Nihil magis de inimico efficere velis, quam quod ipse ferre non possis. Habet hoc mali, iudices, principum innocentia, quod inimicos esse nobis, nisi postquam nocuerint, nescimus: & tunc omnibus patemus infidiis, quoties nos odit inferior. Homo qui omnem adversus superiora rabiem de sui vilitate sumebat, qui genus libertatis putabat odisse majores, nulli charitati, nullis implicitus affectibus, quod humilis, quod esset abjectus, in furorem se magnæ colluctationis exercuit. Primus se meum dixit inimicum. O dii deæque, cujus ego monstri artes pertuli? In cujus feritatis colluctatione duravi? Inimicum habui, neque occidere contentum, & mori paratum. Gratiarum ago civitati, quod in illis necessitatibus, in quibus nihil adulationi, nihil præstatis obsequiis, laudatus sum testimonio periculorum. Bellum mihi fatumque publicæ sollicitudinis credidistis. Sed neque ego rem melioris ducis facere potui, quam quod sine liberis meis profectus sum: non reliquisset illos dux proditurus. Non puto, iudices, adhuc quæri unde illæ falsarum sollicitudinum fabulæ repente proruperint, quis primus trepidæ civitatis aures rumore compleverit, cum videatis, quis sic egerit, ut crederetis. Vidit hanc inter metus vestros occasionem, & quia semper apud sollicitos in deterius prona persuasio est, abusus est hoc quod poterat videri timere vobiscum. Igitur homo qui nullum conscium meum, nullum mihi crimen objecit, de mendacii magnitudine fidem veritatis captavit. Civitas deinde cui accusator proditam se esse persuaserat, fecit quicquid

hic

miserum faciat dolor. Constet licet utrinque mortium numerus, totidem nobis ultio cadavera assignet, plus tamen est de innocentibus. Et quicquid patiuntur deprehensi, licet solatio idem sit, æquitate minus est. Ut idem sit supplicium nocentis & facinus, una ratione efficias ut illud ferre non possit. Frustra æstimatis, quam crudele, quam sævum sit, quod petimus, in quantum excesserit usitata genera pœnarum. Explicata est, iudices, explicata legis invidia, cum quis quod patitur, & fecit. Quid quod hoc solum est pœnæ genus in quo non debeat nocens nisi de se queri, & tanto minus debeat esse miserabilis, quanto major est quod patitur invidia? Quid æquius excogitari, quid justius potest? Grassatus aliquis est ferro, præbeat & ipse cervices. Miscuit noxium virus, refundatur in suum facinus auctorem. Oculos rapuit, effodit: reddat de sua cæcitate solatium. In nullo mortalium perferre possum sceleris sui impatientiam. Brevissima est iustitia vindictæ, cum facinus mensura pœnæ est. Et si naturam ultionis inspicias, optime vindicatur quisque, quo modo miser est. Fidem vestram, iudices, ne ideo tantum putetis justum quod exigit reus, quia ego recuso. Non ferretis me pauperis mortem petentem, si liberos suos obtulisset. Ex omnibus tamen quicumque incognita, inaudita passi sunt, nullos hac lege magis vindicandos puto, quam quorum liberos aliquis occidit. Quid mihi pro hoc redditis leges? ubi respiro? ubi claudogemitus? unde sumo solatium? Bene, bene admones dolor: illos illos liceat invadere, qui nunc magis amantur, quos orbitas nostra commendat. Sic quoque circumscribimur, nisi totidem sunt, nisi illis par est ac similis ætas, & ante omnia optimus pater. Deceperas me fortuna, deceperas, si mihi tam grande fecisset facinus homo qui liberos non haberet. Quid quod ex omnium scelerum comparatione nihil est detestabilius hominibus qui leges ipsas faciunt nocentes? vestro mehercle nomine calumniantibus debetis irasci, quorum nefas non potest nisi per
judi-

judicum facinus imponere. Actum est de rebus humanis, si de criminibus nostris tantundem mendaciis licet: nec ullus innocens huc usque felix est, ut diligentiae fingentium par sit. Quenquamne mortalium in re, quam finxerit, quam composuerit, invenire aliquid, quod potest probationem vocare, & facinus explicare facilitate verborum? Magis oderis mendacium, cum simile vero est. Quoties manifestum est aliquem perisse sine causa, calumniantibus irasci debeas, ut possis illis ignoscere qui crediderunt. Adjicite huic execrationi, quod calumniatus est in bello, quod de prodicione, quod de duce, quod hæc omnia fecit inimicus. Non est quod se publico tueatur errore, nec in excusationem afferat tanquam crediderit & ipse fingentibus. Nemo sic decipitur, ut de inimico suo mentiatur. Rumor, inquit, fuit te prodidisse. Bene admones. Hunc primum calumniæ tuæ objicio rumorem. Quis enim, iudices, nesciat hanc famæ esse naturam, ut sit primo unius hominis audacia? De nulla re locutus est continuo populus, nec quicquam adeo subito statimque notum est, ut in illo pariter omnium sermo consentiat. ¹ Quam non possit movere civitatem, quem non replere populum, si quid omnibus nobis narres, in nullo non cœtu loquaris, & de re quam tum maxime fingas, jam dicas esse rumorem? Quanta tibi deinde mentiendi materia de periculis nostrorum occasione succurrit? Nihil est tam capax malignitatum sermonumque, quam bellum. Quid interest unde sumpserit rumor ortum? Quod negari non potest, tu concionaris, accusas, tu crimen de fabula facis. In rumore, cujus probationes, cujus argumenta non habes, calumniæ genus est primum credere. Sed, inquit, mori debeo, quia lex qua te accusavi, hoc proditorem pati jubet. Poteram quidem breviter respondere, legem quæ calumniatorem idem pati jubet, ejus pœnam exigere quod fecisset, non quod facere

voluif-

¹ Quam non possit movere.] Potius | tassis etiam: si quid omnibus obvius nar-
possis, & , quam cum maxime fingas. For- | res. Gronovius.

voluisset. Fingamus tamen non hoc pauperem captasse quod accidit, cui debet imputari exitus qui de calumniæ tuæ fluxit errore? Vultis scire, iudices, aliud quæsitum, quam quod lex quæ mori jubebat? Accusavit me eo tempore quo non poteram damnatus occidi. Dic nunc, non ego effeci, ut occiderentur liberi tui, & aude civitatis illud vocare facinus: non tamen ullis efficies artibus, ut non potius miserear reipublicæ meæ: non minus & illa facinus est passa, quam pater. Coacta est liberos imperatoris vincens occidere. Fallitur, iudices, quisquis ullum facinus in rebus humanis publicum putat. Persuadentium vires sunt quicquid civitas facit: & quodcunque facit populus, secundum quod exasperatur, irascitur. Sic corpora nostra motum nisi de mente non sumunt, & ociosa sunt membra donec illis animus utatur. Nil est facilius, quam in quemlibet affectum movere populum. Nulli, cum coimus, sua cogitatio, sua mens, ulla ratio præsto est, nec habet ulla turba prudentiam singulorum: sive quod minus publicos capimus affectus, sive negligentior est, qui se non putat solum debere rationem: & multi fiducia facimus omnium. Quam non possit rempublicam turbare, confundere, si quis repente proclamet, prodidit vos imperator vester, addixit? & nunc ille liberos habet. Si mehercle post hanc, inimice, vocem templa monstrasses, sacrilegum continuo flagrasset incendium: si convelli simulacra voluisses, fecisset omne de numinibus suis facinus audacia. Vis scire tuum esse quicquid civitas fecit? Gloriareris illo, si prodidissem. Non est, iudices, quod vos à gravitate justitiæ dolor ultionis abducatur, quod mortem suam inimicus offert. Non petit illud, nisi quisquis ipse non debet occidi. Seposita igitur paulisper lege mei doloris, hoc tantum ab affectibus vestris omnium mortalium nomine peto, ne cui nocenti poenæ præstetur arbitrium. Infinitam, iudices, sceleribus aperitis audaciam, si poenam licet eligere condemnato: nec jam ullam mortalium innocentiam trepidatione contineas, si pa-

titur

titur deprehensus quisque quod maluit. Levat omnes cruciatus, omnem dolorem, præparata mentem composuisse patientia. Fallitur quisquis humana tormenta sola nominum atrocitate metitur: nulla pœna est, nisi invito. Non habemus ullum nisi ab impatientia dolorem: & ut aliquid crudele, sævum sit, metus facit. Supplicium quisquam vocat ad quod profilitur? quod exposcitur? quod circa se non habet moras? Illo per fidem, illo trahite damnatos, quo non sequantur. Tunc est pœna, cum periturus trepidat, hæret, cum restringit supremo vincula conatu. Volo perituri prius videre pallorem, audire gemitus: volo circumspiciat, volo queratur. Fidem vestram, iudices, ne nocentibus supplicii sui contingat electio. Minus iniquum est ut evadat nocens pœnam, quam ut contemnat. Mortem vero damnatis quisquis præstat, indulget, nec sunt alia beneficia pœnarum. Fallitur quisquis illam velut omnium suppliciorum summam putat. Occidi non est pœna, sed exitus. Neque enim habet impatientiam aut dolorem, quod possis aspicere quasi fatum. Quid si liberos relinquant, imo si serves? quam felix exitus est, plenusque læticiæ? Lucrifacit mortis atrocitatem quisquis laudatus occiditur. Me, inquit, occidite. Non habet liberos, inimice, non habet, quisquis hoc te velle miratur. Sæve, crudelis, ego tibi permittam mori? At quid jam mihi melius optem? Vides quantum feceris nefas? Idem pro liberis meis offerre non potui. Tu vero parvulos tuos tene, ut in isto potius moriantur amplexu. Tu nunc quoque non evades, non effugies. Quacunquē te duxerit orbitas, sequar, effundam si quod paraveris venenum, subtraham omne ferrum, incidam quoscunque strinxeris nexus, ab omni revocabo præcipitio. Etiam occisis liberis tuis, non idem patieris, inimice, nisi vixeris. Nec vereor, iudices, ne putetis utriusque nostrum orbitatem simili esse ratione tractandam. Admovebuntur ecce contra lacrymas meas liberi, quos nemo nocet. Patris innocentis occisi sunt parvuli, quos nunc circa
 templa

templa ferretis, circa quos se celebraret vestra lætitia. Facinus est, iudices, minorem esse tranfactarum mortium miserationem. Non invenio quemadmodum liberis prodesse debeat odium patris. Perierunt etiam illi quorum nec pater debebat occidi. Me miserum, quod sic quoque multa habiturus es, quibus ego qui vindicabor invideam. Osculaberis ante perituros, alloqueris, accipies suprema mandata, & moriturum te continuo promittes. Exonerabis gemitus tuos, cum eorum sepulchra numerabis. Siccabit oculos quod meam nunc quoque respicies vacuum domum. Me miserum! pauperis tantum solatium futurum est, quod pares sumus. Quid quod in ipsa comparatione mortis non idem patientur liberi tui? Occidentur uno fortassis ictu, & erit ultio manibus contenta carnificis. Pavulos meos occidit quicquid fuit tota civitate telorum, omnis sexus, omnis ætas, omnis infirmitas. Nihil est crudelius morte hominum quos populus occidit, & solus hic exitus est, à quo non est nec cadaveribus salva reverentia. Hoc me nunc complorare tantum putatis, quod non sum liberis meis ante satiatus? Miser ego nec ad cadavera accessi, non in sepulchra majorum meis manibus intuli, nec licuit super ipsa corpora proclamare, non feci. Qualem ego illum patria perdidit diem, cum duces ab explicito bello revertuntur! Non me lætæ cinxere legiones, non effusi obviam cives triumphali circa currus meos exultavere lætitia: sequebar captivos meos tristior victor, moestus undique claudebat exercitus, occurrentium lacrymæ propinquorum, & erubescens circa me populi timida solatia. O successuum quoque nostrorum misera conditio! Ergo ego victoriam meam non narrabo sine fletu, nemo amicorum propinquorumque coram me de bello meo loquetur. Nihil est crudelius calamitate, quam gaudia reducant. Quoties redierit ille lætus vobis in supplicia mea dies, lugubres mihi ferte vestes; renovate servuli planctus; parate solatia propinqui. Nulli liberi impatientius desiderantur, quam qui propter patrem

viden-

videntur occisi. Sed verum, iudices, fatendum est, timeo mehercle ne par solatiis meis non sim, ne me iste quo pro liberis irascor affectus, in media ultione destituat. Sed adjuvate, miseremini propinqui, adjuvate amici: & si forte defecero, tu ultionem meam, popule, consumma. Timeo mehercle, ne cum carnifex propius accesserit, subito proclamem, jam malo patrem. Sed si quis est pudor, oculi differte lacrymas, abite gemitus, horridum, trucem debeo præparare, & miserum. Deprehendam igitur omnium mortalium callidissime, hunc quem simulas, quem nunc imitaris affectum: tunc sciemus quo animo rogaveris ut potius ipse morereris. Sed si bene novi capax omnium malorum scelerumque pectus, inimice vives & libenter, & fortiter & quasi vindicatus.

DECLAMATIO XII.

PASTI CADAVERIS.

ARGUMENTUM.

Cum civitas fame laboraret, misit ad frumenta legatum, præstituta die intra quam rediret. Profectus ille emit, & ad aliam civitatem tempestate delatus duplo vendidit & duplum frumenti modum comparavit. Illo cessante corporibus suorum passi sunt. Reversus ad præstitutam diem rei publicæ læsæ accusatur.

PRO CIVIBUS CONTRA LEGATUM.

QUAMVIS, iudices, innumerabiles me indignandi causæ initio statim actionis strangulent, quia nec dicere universas semel possum, nec gregatim erumpentes differre gemitus (levior est enim dolor qui disponitur) primum tamen ille sibi asserit locum, qui est ex hoc iudicii tempore & tam lentæ vindictæ dilatione ortus, animi mei prope dixerim furor, quod hominem tam sceleratum, ut nos quoque fecerit nocentes, legibus accersimus, quod defendi patimur, quod ut puniatur precamur, quod damnatus quoque vel morte defungetur, quam nos in illa funestissima fame, dum sepeliri licuit, optavimus: vel exilio,
quod